

NEWSLETTER 5/2016

CENTRA ROZVOJE NADANÝCH DĚTÍ

Úvodník

Vážené čtenářky a čtenáři,
nastaly vytoužené prázdniny!

Máme za sebou perné období, během něhož jsme uskutečnili hned několik zajímavých akcí. Asi nejzajímavější byl celodenní seminář pro nadané děti z dětské univerzity, která už dva roky existuje při Masarykově univerzitě. Nadané děti jsme vyhledávali během celého školního roku. S každým dítětem, které spolu s rodičem přišlo na naše pracoviště kvůli diagnostice profilu schopností, jsme si měli možnost povídat o tom, co ho baví či nebaví, jaké je to ve škole i v nejrůznějších mimoškolních aktivitách. Během psychologického vyšetření jsme sledovali, jak tyto děti řeší těžké i lehčí úkoly, jak se soustředí, jestli dovedou spolupracovat s dospělým. Při každém z těchto individuálních setkání jsme uvažovali o tom, jak asi to které dítě tzv. zapadne mezi ostatní chytré a bystré děti, jestli se bude umět nějak projevit a jestli ho budou semináře, které jsme pro nadané děti v té době usilovně připravovali, vlastně bavit. A najednou, úderem 4. 6. vypuklo to, na co jsme se všichni celý rok těšili. Všechny 52 identifikovaných nadaných dětí se sešlo v Univerzitním kampusu v brněnských Bohunicích, kde se v návaznosti na zjištěné schopnosti a zájmy s vervou zapojily do nejrůznějších nadstavbových kurzů a workshopů. V ten moment jsme měly možnost pozorovat vybrané děti z úplně jiného úhlu pohledu. Viděli jsme, jak komunikují s vrstevníky, jak umí spolupracovat i společně tvořit, jak zapáleně debatují s vyučujícími. A řeknu Vám, byl to moc pěkný pohled na ty zvědavé i povídavé školáky, které baví učit se a dozvídat se něco nového i během slunného víkendového dne. Teď už s jistotou víme, že tento projekt má smysl a že v něm chceme hned od září pokračovat. Budeme rádi, když s námi zůstanete i nadále v kontaktu a případně zapojíte i své šikovné, bystré a zvědavé děti.

Pěkné léto všem našim čtenářům!

Šárka Portešová

Téma měsíce – Seminář pro nadané děti z MjUNI

Na začátku června jsme za podpory Jihomoravského kraje a Masarykovy univerzity zorganizovali celodenní seminář pro 52 nadaných dětí. Ve spolupráci s vysokoškolskými pedagogy jsme připravili workshopy a přednášky zaměřené na chemii, programování, matematiku, antropologii, sociální

AKTUALITY

OD NÁS

- Na našich stránkách jsme zveřejnili další video s názvem *Sociální a emocionální potřeby/problémy nadaných dětí*.

ODJINUD

- Společnost H-Mat připravuje *herně výukovou aplikaci matematiky* pro žáky 1. a 2. tříd, která by měla propojovat pohádkový příběh a principy Hejného matematiky.

TIPY OD RODIČŮ

Přinášíme Vám další zajímavé tipy od rodičů z naší facebookové skupiny a z Twitteru.

Knihy týkající se Aspergerova syndromu

- Tipy od jednoho z rodičů: „Knihu *Život s Aspergerovým syndromem* od Christine Preissmann vřele doporučuji. Autorka mimo jiné napsala knihu *Überraschend anders: Mädchen & Frauen mit Asperger*, která je speciálně o dívkách s Aspergerovým syndromem. Pro menší děti je vhodná *von Kristin Behrmann und Hajo Seng: Tomaten gehören nicht auf die Augen*. Hlavní část knihy tvoří obrázky ze života dětí s Aspergerovým syndromem. Knihy jsou sice v němčině, ale pokud člověk jazyk umí, tak se určitě vyplatí.“

„Busy bags“ (určeno pro mladší děti)

- Popis z internetu: Jedná se o jednoduché aktivity (hry) pro děti, které by měly udržet dítě zaměstnané („busy“). Jsou vhodné nejen v situacích, kdy s dítětem čekáte např. u zubaře, ale i jako aktivity na doma, při kterých si dítě procvičí některé základní dovednosti (např. soustředění). Za tímto účelem vznikají skupinky rodičů věkově podobně starých dětí, které se domluví a každý z rodičů následně vymyslí a vytvoří podklady pro některou aktivitu. Každý rodič vyrobí materiály pro tuto aktivitu či hru tolikrát, kolik je členů ve skupině, aby si mohli rodiče aktivity vzájemně vyměnit. Na internetu existuje několik stránek, které se „busy bags“ věnují, stačí zadat toto souloví do vyhledavače.

Kniha Jak to chodí v lidské hlavě

- Anotace zveřejněná na stránkách knihkupectví Portal.cz: „Cílem knihy je zprostředkovat dětem co nejpřitažlivější formou základní povědomí o psychologii, a to tak, aby byly informace co nejsnáze pochopitelné i pro nejmladší čtenáře. Jednotlivé kapitoly se věnují například našemu vnímání, pocitům, pozornosti, paměti, učení apod. Celým textem se prolíná příběh kluka Filipa, který tematicky a zábavnou formou doplňuje příslušné odborné informace. Čtenáře při četbě provází mozek Filipa – hlavního hrdiny. Kniha je určena především dětem školního věku.“

dovednosti a tvůrčí psaní.

Do samotného dění této akce můžete alespoň krátce nahlédnout prostřednictvím *reportáže*. Kromě toho si můžete přečíst časopis *Malý vysokoškolák*, který připravily děti na workshopu tvůrčího psaní.

Anotace článků z webových stránek

Společné projevy nadání a ADHD

Článek volně vychází z knihy Weba a kolegů, kteří ve své knize upozorňují na ty charakteristiky, které mohou mít nadané děti a děti s ADHD společné. Současně ale zdůrazňují odlišnou příčinu, která je vede k podobnému chování. Upozorňují, že stanovení diagnózy ADHD u nadaných dětí může mít dalekosáhlé důsledky.

O metakognici a nadání

Autorka *v článku* seznamuje čtenáře s tím, co je to metakognice a proč je důležité ji u nadaných dětí věnovat pozornost.

Mýtus 2: Nadání rovná se vysoké IQ a nadaných je v populaci 3 – 5 %

Autorka *ve svém příspěvku* volně vychází z článku Borlanda a upozorňuje, že nadání je komplexní jev, který nelze zúžit jen na mimořádné intelektové schopnosti. Nadání se projevuje v mnoha různých oblastech lidských činností, proto lze očekávat, že nadaných je v populaci více než 3 – 5 %.

Jak se nadání žáci učí

Pro práci s nadanými žáky je důležité uvědomit si, jak se v průběhu učení proměňují jejich znalosti. *V článku* je mimo jiné srovnáváno učení se běžných žáků a nadaných.

Zajímavá aplikace Roboti

- Určena k učení se češtiny z portálu www.umimecesky.cz.
- Informace z portálu: Aplikace společně s dalšími tvoří online učebnici českého pravopisu. Obsahuje velké množství originálních úloh a pokrývá velkou část učiva. Uživatelé mají například za úkol najít chyby ve vtipcích. Procvičování je tak díky zajímavému zpracování zábavnější. Přihlášeným uživatelům systém nabízí statistiky úspěšnosti a přehled chyb, které mohou být dobrým pomocníkem pro určení problémových oblastí.

CO SE DĚJE V NAŠÍ FACEBOOKOVÉ SKUPINĚ?

Níže najdete odkazy na nejzajímavější diskuse, které v poslední době proběhly v naší skupině na Facebooku:

- *Dceři v pedagogicko-psychologické poradně zjistili velmi vysoký intelekt. Současně ale potvrdili, že škaredě píše. Škola k tomu nepřihlíží. Máte s tím nějaké zkušenosti?*
- *Dcera nedostala z pedagogicko-psychologické poradny doporučení k dřívějšímu nastupu do 1. třídy, a to i přes to, že její schopnosti jsou nadprůměrné. Některé oblasti, jako je držení tužky či sluchové vnímání, nejsou dostatečně vyvinuté. Máte někdo podobné zkušenosti, a přesto chcete dát dítě dříve do školy?*

Odpovídáme na otázky rodičů

„Dcera navštěvující první stupeň základní školy byla na základě několika psychologů označena jako nadané dítě s mírně zhoršenými sociálními schopnostmi a lehkou tendencí k projevům Aspergerova syndromu. Ve škole se velmi zhoršila (nosí i trojky, stále poznámky). Na učení se nesoustředí, nebaví ji to. Školu změnit nemůžeme. Co s tím?“

Tento krátký dotaz zmiňuje současně několik problémů – obsáhlá odpověď na každý z nich by přitom téměř vydala na samostatný článek. Pokusíme se nicméně zdůraznit alespoň základní body, které mohou být v tomto konkrétním případě podstatné.

Podle popisu může dívka spadat do kategorie dětí s tzv. dvojí výjimečností. Tento na první pohled poněkud krkolomný pojem označuje děti, u nichž se setkáváme se souběžnou přítomností mimořádného nadání a určitého deficitu – například specifické poruchy učení, poruchy pozornosti s hyperaktivitou (ADHD) nebo některé z poruch autistického spektra. Do posledně jmenované skupiny patří i zmiňovaný Aspergerův syndrom. U žáků s dvojí výjimečností můžeme obecně rozlišit tři případy: v první skupině dětí převažují projevy mimořádného nadání nad projevy hendikepu. Ve druhém případě se projevy nadání a hendikepu vzájemně vyrovnávají a „maskují“ – dítě se pak v běžné školní výuce může jevit jako normální, průměrný žák, který nemá závažné problémy, ale ani v ničem nevyniká. U třetí skupiny dětí pak výrazně převažuje složka hendikepu, což často vede ze strany pedagogů či rodičů k přehlížení mimořádných schopností, kterými takové dítě v jiných oblastech objektivně disponuje. V případě Aspergerova syndromu spadá většina nadaných dětí do poslední jmenované kategorie – projevy a rysy v chování, které jsou spojené s touto diagnózou, jsou totiž obvykle natolik nápadné, že je lze jen obtížně maskovat a jsou obvykle tím prvním, co upoutá pozornost okolí.

Každá ze zmíněných třech skupin je nějakým způsobem riziková, pokud jde o rozpoznání a zohlednění vzdělávacích potřeb ve školní výuce. Velmi častým a přitom z psychologického hlediska nesprávným postupem je zaměřit se u takového žáka pouze na překonávání hendikepů a opomíjení rozvoje jeho talentu. To může být někdy zapříčiněno tím, že pedagog přítomnost mimořádného talentu u jinak problematického žáka vůbec nezaznamenal. Ale i v případě, kdy bylo nadání dítěte odhaleno či potvrzeno prostřednictvím psychologického vyšetření, mají mnozí učitelé, ale i rodiče, tendenci zaměřovat veškeré úsilí na překonávání nedostatků s tím, že teprve po jejich úplném vymizení je možné uvažovat i o rozvíjení talentu. Konkrétně u zmiňovaného Aspergerova syndromu představují ovšem jeho projevy vývojově stabilní charakteristiku, kterou zpravidla nelze zcela odstranit či utlumit a jejich pouhé zmírnění je i při nevhodnějším výchovném přístupu záležitostí mnoha let. Pokud se dítěti v průběhu tohoto období nedostává ve výuce podnětů, které by byly dostatečně

- *Jak to mají vaše děti s humorem? Je jejich smysl pro humor něčím specifický? Od kdy reagují na vtipy? Doporučíte mi prosím literaturu na toto téma?*
- *Můj syn se projevuje stejně jako děti s Aspergerovým syndromem. Poradte mi, kam se mohu obrátit kvůli diagnostice.*
- *V centru nadání zjistili, že naše tříletá dcera je nadaná. Nemáte nějaké rady, jak její nadání rozvíjet?*

Ve skupině byl také sdílen článek *Vlastnosti nadaných lidí* od psychologa Dalibora Špoka, nad kterým se *diskutovalo*. Další článek, který získal *velký ohlas* u členů skupiny, se nazýval *Nejtrapnější coming out*.

KONTAKTY A ODKAZY

Centrum rozvoje nadaných dětí

Katedra psychologie

Fakulta sociálních studií

Masarykova univerzita

Joštova 10

602 00 Brno

tel: 549 496 219

web: nadanedeti.cz

e-mail: info@nadanedeti.cz

Facebook: *Nadané děti*

Twitter: *@NadaneDeti*

stimulující vzhledem k úrovni jeho rozumových schopností, je celkem pochopitelné, že takové dítě bude frustrované, bude ztrácet motivaci a zájem o výuku a bude v něm narůstat negativní postoj ke škole. Ten se pak obvykle projeví i ve formě nejrůznějších problémů v chování. Paradoxně i u velmi inteligentních dětí se pak můžeme setkat se špatným prospěchem, ať již v důsledku nepozornosti, vzdorovitosti či dalších faktorů.

Základním řešením problémů takovýchto dětí je poskytnout jim individualizovanou výuku, která respektuje jejich potřeby a jejíž obsah se přitom z tohoto důvodu může poněkud odchylovat od standardní náplně učiva pro děti daného věku a v daném ročníku. Důležité přitom je, aby tato individualizace vyváženě zohledňovala jak nedostatky, tak silné stránky dítěte. V těch předmětech (či ucelených blocích učiva v rámci jednoho předmětu), ve kterých žák vyniká, je vhodné využívat obohacování učiva, případně i prvky akcelerace (tj. zpřístupnění látky běžně probírané až ve vyšším ročníku). To ovšem nijak nevylučuje fakt, že v jiných předmětech je pro konkrétního žáka nutné náročnost naopak snížit, případně zde využívat různých kompenzačních postupů, pomůcek apod. Problematika výchovy a vzdělávání dětí s Aspergerovým syndromem je velmi složitá a konkrétní postupy či doporučení by měly být výstupem příslušného psychologického vyšetření.

Na místě je ještě zmínit důležitou „formální“ okolnost. Pro doporučení podpůrných opatření u žáků se speciálními vzdělávacími potřebami jsou pro školy závazná pouze vyšetření realizovaná v pedagogicko-psychologických poradnách či speciálně-pedagogických centrech (nikoli tedy např. u soukromých psychologů). Z dotazu nepřímou vyplývá, že se u dívky může jednat pouze o lehčí či hraniční formu poruchy (na což usuzujeme z obratu „lehkou tendencí k projevům Aspergerova syndromu“), neznáme také přesnou hodnotu a profil intelektových předpokladů. Do konce letošního školního roku měly přitom školy velmi omezené možnosti pro individualizaci výuky v těchto hraničních případech (ať již u dětí s pouze mírnou formou nějakého hendikepu, nebo u dětí s mírně zvýšeným, ale nikoli přímo mimořádným nadáním). Od 1. 9. 2016 ale bude možné poskytnout podpůrná opatření v nejnižším stupni potřebným žákům i bez doporučení školského poradenského zařízení (tedy pouze na základě posouzení školy a po předchozím informování rodičů), což by mohlo být řešením většiny podobných případů. Rodičům lze proto doporučit, aby se na tuto možnost v příslušné škole informovali.

Nastíněná odpověď pochopitelně není a nemůže být plně vyčerpávající, protože z dotazu nelze přesně určit některé důležité okolnosti týkající se celé situace. Nevíme například, zda se závěry vyšetření několika psychologů zmiňovaných v dotazu vedle společných bodů také v něčem důležitém lišily, zda s nimi byla seznámena škola, v případě že ano, zda se některá doporučení již pokusila realizovat a s jakým výsledkem apod. Výše uvedenou odpověď je proto nutné vnímat v kontextu této nejistoty.